

ΕΚΛΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΜΑΞΕΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΓΡΙΝ

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΑΝΙΝΙ

‘Ασφαλώς, όλοι σας θά ξέρετε τόν θρόνο τού Νικολό Παγκανίνι, τού μεγάλου Βενετσιάνου μουσικού, που πόλησε τήν ψυχή τού στο διάβολο γιά ν’ άποκτήσῃ τόν μαγεμένο του βιολί. Είμαι όμως βέβαιος, ότι πολύ λίγοι ξέρουν τόν τέλος τής άμαρτωλής αυτής άγοραπωλησίας και πώς βγήκε στο τέλος κερδοσώμενος. Οι τοιγγάνοι τής Ουγγαρίας ωστόσο, έχουν διατηρήσει αυτή τήν παράδοση που θά σάς διηγηθώ, κ’ άς τήν πιστέψει όποιος θέλει.

‘Εκείνη τή χρονιά λοιπόν, ό νεαρός Νικολό, πιγμένος στά χρέη κ’ άπογοητευμένος από τίς άδιόκοτες άτυχίες του, άναγκάστηκε νά εγκαταλείψῃ τή Βενετία και νά καταφύγῃ στη Βιέννη. ‘Εκει πέρα έκανε τόν πανόδο μουσικό, έπαιξε στους γάμους και στά πανηγύρια και γύριζε τίς νύχτες στις λαϊκές ταβέρνες, γιατί δέν τόν άφαιναν νά μπαίην στά καλά ξενοδοξεία, επειδή φορούσε παλιά και κουρελασμένα ρούχα.

Μιά άρ’ αυτές τίς ημέρες όμως, ή 21 ‘Οκτωβρίου, ήταν ή πύ καταραμένη άρ’ όλης. ‘Αρ’ τού πρωί έβρεξε και χιονίξε κ’ ό παγωμένος άέρας ούρλιαζε άδιάκοπα μέσα στους έρημους δρόμους. ‘Ο Παγκανίνι, μουσκεμένος ως τού κόκκαλο, σάν βρεγμένος σκύλος, τριγυρίζε εδω κ’ εκεί, δίχως νά μπορεί νά βγάλῃ μιά πεντάρα. Κατά τού βράδυ μονάχα, ένας φαναριτζής τού έδωσε νά πῆ τή μύτρα που τού εχε άπομείνει στο ποτήρι του, αφού έφοριζε πρώτα μέσα, γιά νά τή κινή νύστυμη, τή στάχτη τής πιασ του. Σ’ ένα άλλα μέρος πάλι, ένας φοιτητής γλεντιές, τού πέταξε τρία κρώβιτσορ και τού φώναζε:

— Πάρτα αυτά, γιά νά πάρης νά παίξης!

‘Ο Παγκανίνι μάζεψε αυτή τήν ελεημοσύνη κ’ έτριξε τά δόντια του. ‘Καλά! ‘Όταν θά γίνης ένδοξος, νά τά θυμηθής αυτά τά τρία κρώβιτσορ, ειπε στον ένυτό του, στεναίνοντας μέ λύσσα. Γιατί, πρέπει νά ξέρετε, ότι ποτε κ’ άν πεινούσε ό Παγκανίνι, δέν έπαιχε ούτε μιά στιγμή νά πισηνί, άν μιά μέρα θά γινότανε πασιγνωστός. «‘Αν εχε κανούριον ρούχα, λίγη τύχη κ’ ένα καλό βιολί, θά θάμπωναν τόν κόσμο θ’ ούλλογιζότανε, μπαίνοντας σέ μιά ταβέρνα, άρ’ όπου όμως τόν έδιωξαν πάλι, γιατί τρέχανε τά νερά από πάνω του.

***

Μέ τά τρία κρώβιτσορ, ό Παγκανίνι άγόρασε ένα άστρο ψωμάκι και τράθηξε γιά τó σπίτι του. ‘Όταν όμως άνέβηκε, πεθαμένος από τήν κόπωση, ως τήν κρύα τόν σοφία, τόν έπιασε μιά θανάσιμη άπελυσία κ’ άρχισε πάλι νά τριξί τά δόντια του σάν τρελλός από τή λύσσα. Μέ μιά κλοτσά, πέταξε σέ μιά γωνία τού μουσκεμένου βιολί του και χτυπώντας τó στήθος του μέ τίς γροθιές του, άρχισε νά φωνάζη:

— Διάβολε! Διάβολε! ‘Αν υπάρχεις άλήθεια, παρουσιάσου μπροστά μου έντούτη τή στιγμή! Μιά ύπερήφανη ψυχή μ’ όλη τή μεγαλοφυΐα τής είνε δω πέρα γιά πούλημα! Κάνε γρήγορα! Γιατί άλλως, τί θά κερδίσῃς από ένα κρεμασμένο ζητιάνο; Και τότε φάνηκε μπροστά του ό διάβολος! Μά δέν ήλθε διόλου τυλιγμένος σέ θειάφινο καπνό κ’ ούτε εχε κέρατα και τριχωτά πόδια, παρά έμοιαζε μ’ έναν γέρο συμβολαιογράφο, που φορούσε μιά γκριζά ρενγκιόττα, στολισμένη μέ μιά παλιά και κτηρινισμένη δαντιέλλα. Μαζύ του κρατούσε τó καλαμάρι, τήν πένα του από φτερό τής χήνας και τó παλιό κατάστιχο τών συμβολαίων. ‘Όλα αυτά τ’ άκούμπησε μέ προσοχή και δίχως νά βιάζεται, έπάνω στο κουνσό τραπέζι, ένώ ή λάμπα σκόρπιζε γύρω ένα πύ δυνατό φως.

— Καθώς βλέπετε, νεαρέ μου, άρχισ νά λήη ησχα ό διάβολος, ήλθα στο σπίτι σας δίχως φασαρίες και πυροτεχνήματα. Μή φοβάστε. Δέν θά σάς ζητήσω νά υπογράψετε μέ τó αίμα σας. ‘Ας αφήσουμε δια αυτά τά άνόητα πράγματα γιά τίς φλόγες γροθιών. Στην εποχή μας βασιλεύει ή ευγένεια, ή άξιοπρέπεια και τó πρακτικό πνεύμα. Γι’ αυτό, δέν σάς κρύβω ότι κ’ έμεις οι διάβολοι κερδίζουμε περισσότερο στις άγοραπωλησίες μας, διαν φερνάμαστε μ’ άξιοπρέπεια και τιμιότητα, παρά μέ κατεργαριές και μισοφροσύνια. Λοιπόν, τί θέλετε γιά τήν ψυχή σας;

— Λεφτά! Χρυσάφι! ‘Ατέλειωτο χρυσάφι! φώναζε ό Παγκανίνι.

— Σταθήτε μιά στιγμή. Βλέπω ότι έχετε ανάγκη τής νομικής συμβουλής μου. Τό εύκολότερο πράγμα τού κόσμου είνε νά ζητήση λεφτά από τόν διάβολο! ‘Ο πρώτος νεαρός ήλίδοσ μπορεί ν’ άποκτήσῃ όσα θέλει. Τί θά λέγατε όμως γιά τή δόξα;

— ‘Ανοησίες! ‘Η δόξα άγοράζεται μέ τά λεφτά, φτάνει μονάχα νά μῆν έισαι σφιχτοχέρης.

— ‘Όχι, φίλε μου. Μιλάτε σάν έλαφροβύβαλος. Μέ τó χρυσάφι δέν μπορεί κανείς ν’ άγοράσῃ παρό μονάχα κόλακες. ‘Ας είνε. Ζητήστε μου τίποτ’ άλλο... Μήπως θέλετε έρωτα;

— Στο διάβολο! Μά κ’ ό έρωας άγοράζεται πύ εύκολα μέ τó χρυσάφι!

— Νομίζετε; ‘Έχετε πολύ άδικο, νεαρέ μου Νικολό. ‘Αγ όλοι οι έρωτες άγοραζόντουσαν μέ τó χρυσάφι, όλος ό κόσμος σήμερα θά ήταν στα χέρια τού διαβόλου. Κ’ έμεις οι συνεργάτες του θά ταμπελιάζαμε και θά παχαίναμε σάν άργόμισθοι. Θέλετε νά γάς πύ ένα τρομερό μυστικό; Θέλετε νά μάθετε γιατί ό διάβολος είνε τόσο δυσστησιμώμενος; Γιατί δέν τόν αγαπάει κανείς! Νεαρέ μου φίλε, θά σάς δώσω μιά συμβουλή. Ζητήστε μου: ώμορφα ρούχα, καλή τύχη κ’ ένα ύπεροχο βιολί!

‘Ο Παγκανίνι ουύλλογιστρε λίγα λεπτά κ’ έπειτα τού άπάντησε διατάζοντας:

— Δέν λέω όχι... Μου φαίνεται, ότι έχετε όικιο, κύριε συμβολαιογράφε. Μά δέν σάς φαίνεται, ότι πούλαω πολύ φτηνά τήν άθάνατη ψυχή μου, που θά βασανίζεται αιώνα στην Κόλαση;

‘Ο συμβολαιογράφος έσκυψε και πήρε κάτω από τó τραπέζι μιά παλιά δερμάτινη θήκη και τήν έδωσε μέ τρεμουλιαστά χέρια στον Παγκανίνι.

— Μπορείτε νά έξεστάσετε μόνος σας τó βιολί που είν’ εδω μέσα, τού ειπε. Δοκιμάστε το. Δέν θά πληρώσετε τίποτε.

‘Ο Παγκανίνι άνοιξε σαστισμένος τή θήκη κ’ έβγαλε από μέσα τó βιολί που ήταν τυλιγμένο πρώτα μέ δερμα έλαρκαδιού, έπειτα μέ μετάξι κ’ έπειτα μέ βελούδο και τó ειπε νά λάμψῃ άρ’ τήν ώμορφία μέσα στα χέρια του.

— Δέν είνε ένα Στραδιβάριους, φώναζε θαμπωμένος ό Παγκανίνι. Ούτε ένα ‘Αμάτι, ούτε ένα Γκουαρνέριους, ούτε ένα Γκουακτανίνι! Είνε τó Ιδανικό βιολί, που δέν μπορούν νά τó φτιάξουν χέρια ανθρώπων! Λοιπόν, μου έπιτρέψετε νά παίξω λίγο μ’ αυτό;

— Μάλιστα, τού άπάντησε ό διάβολος μέ ευγένεια, μά και κάτω στενοχωρημένος τάχα.

***

‘Ο Παγκανίνι ειπε ότι ήταν κτηρινισμένο κ’ ότι τó δοξάρι του ήταν κτηρινισμένο μέ κολοφόνο. ‘Αρχισε λοιπόν νά παίξῃ έναν αυτοσχέδιο σονατό και κατάλαβε τότε γιά πρώτη φορά τó μεγάλο ταλέντο που έκρυβε μέσα του. Γύρισε λοιπόν κ’ ειπε, σχεδόν ευθύμα, στον έπισκεπτή του:

— Κύριε, είμαι στάς διαταγές σας και σάς ευχαριστώ γιά τίς καλές σας συμβουλές. Πήθε μου όμως, σές παρακαλώ, άν αυτό δέν σάς πειράζει, γιατί γινίκατε σκθρωπός, σάν νά σάς προόβαλα;

— Τί πρέπει νά κάνω τώρα; ρώτησε ό Παγκανίνι, καίγοντας τó συμβόλαιον στη φλόγα ένός κεριού.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Η άντοχή των ζώων στην πείνα. Ένας σκύλος πού ξησσε 40 ημέρες νηστικός. Προλήψεις των Αγγλων ψαράδων. Ηθση και έθιμα των Ουασιπέπια. Τα άποδημητικά πουλιά και οι φάρου, κτλ. κτλ.

Ένας Βέλγος καθηγητής, ο όποιος έκαμε έσχάτως διάφορα πειράματα επί της άνθεκτικότητας των ζώων στην πείνα, έκδεται ως έξής τα πορίσματα τού :

Μιά κίχλια μπορεί να ζήση τέκα ημέρες χωρίς τροφή. Μιά άντιλόπη έκοσε ημέρες. Ένας άγριόγατος έκοσε δέκα ημέρες. Ένας τυφλόπνευκος ένα μήνα. Ο άετός έκοσε δέκα ημέρες.

Άπό τή κατοικίδια ζώα, ο σκύλος άντέχει περισσότερο άπ' όλα στην πείνα. Ζή συνήθος 30-35 ημέρες χωρίς τροφή. Στά άρχεσία της Άκαδημίας των Έπιστημών ύπαρχε ή έκδεσις ενός έπιστήμονος, ο όποιος άναφέρει δτ' μιά σκύλα, τήν όποία άπό άτροσεξία του έκλεισε χωρίς νερό και τροφή σ' ένα έξοχικό σπίτι, βρόθηκε ύστερα άπό 40 ημέρες ζωντανή. Κατά τού δίσταγμα αυτό, τού δυστυχισμένου ζώου εχε καταβροχθίσει τή φάρμακα ενός μικρού κρεβάτιού τού δωματίου, τού όποιου ήταν κλεισμένο!

***

Οι ψαράδες της Άγγλιας έχουν πολύ περιεργες δεσιναιμονίες. Έπάνω στις τράτες πού πηγαίνουν να ψαρεύουν, ρεγγες π.χ., άταγορεύεται τού σφύριγμα. Σε άλλες ψαροπούλες πάλι δέν έπιτρέπεται να φάη κανεις φουρνιάδες ή να πη γάλα, γιατί στην θάλασσα, ένα μίλλι όλόγουρα, δέν μένει ούτε τέτα ψαριού.

Έπίσης πρέπει να προσέχη κανεις να μήν έκοσεμίση τή λέξη «λαγός» όταν βρίσκεται σε άνοιχτή θάλασσα, γιατί σηκώνεται θαλασσουταραχή. Έάν ένας ψαράς θέλει να έκδικηθή έναν άλλον, τού ρίχνει μέσα στην βάρκα του έναν ψάφιο λαγύ. Έτσι πιστεύει, δτι ή βάρκα τού έκδροού του θά πηγή μέσα στον χροόν.

Μερικοί άλλοι ψαράδες πιστεύουν άνάμια, δτι άν τού πλήρωμα της σκούνας των άποτελε μόνω άρθμω, τότε ή τύχη θά τους ευνοήση. Θεωρείται τέλος πολύ γουσουζικό τού να ύπαρχη άνάμεσα στο πλήρωμα άνθρωπος με τυφλόάνθα μαιλιά.

***

Μεταξύ της λίμνης Ταγκαγιακ και της λίμνης Μοέρο, στην Άραβια, ζούν οι ίθαγενεις Ουασιπέπια, λειψανα μεγάλης και λοχυρής άλλοτε φυλής.

Οι Ουασιπέπια είνε μετριών άναστήματα, όχι και τόσο μεγάλης κινήσε δυνάμεως, γενικά όμως άρξετα έξυπνοι. Όταν πεθάνει κανένας άπ' τους δικούς του, οι ίθαγενεις αυτοί έκδηλώνουν τή λύπη τους με μόνονα λένθμια τραγουδία, τού όποια διαρκούν ανάλόγως της κοινωνικής θέσεως και της αξίας τού μακαρίτη.

Όταν πεθάνει κανένας έπιφανής της φυλής, αναλαμβάνουν να τόν κλάψουν ή μοιρολογίστρεις, «Ουάλνιτού», όπως λέγονται στην γλώσσα τους, ή όποιες άποτελούν ίδιαίτερη κατηγορία και ζούν χωριστά άπ' δλη τήν άλλη φυλή. Μπορεί όμως κ' ένας πλούσιος να πληρώση μερικώς «Ουάλνιτού» για να κλάψουν τόν πεθαμένο συγγενή του. Έκεινες τότε πηγαίνουν σ' ένα δάσος κ' άνοίγουν έναν μικρό λάκκο, μέσα στον όποιον βάσκουν μιά χίτρα με χοιρινό κρέας και διάφορα χοιριακά άβραστα. Έπειτα στήνουν χορδ όλόγουρα στην χίτρα, πηδώντας και ξεφανίζοντας, μεχρις ότου πέσουν κάτω λιπόθυμοι. Φυσικά, τίς περισσότερες φορές, ή λιποθυμία τους είνε προσωποική. Όταν συνέλθουν, κάθονται όλόγουρα στο λάκκο, κρατούμενες άπ' τή χέρια, κ' άρχίζουν ένα μόνονο και σιγαλό μοιρολόι, τού όποιου κρατάει άνάλογα με τήν άμοιφή πού πήσαν.

***

Οι μεγαλιέτεροι κίνδυνου για τού πουλιά όταν ταξιδεύουν, είνε οι φάρου, έπάνω στους όποιους πέφτουν και σκοτώνονται κατά χιλιάδες. Τα άποδημητικά κυρίως πουλιά, πού πετούν και τή νύχτα, έλκυόμενα από τού ισχυρό φώς των φάρου, κατευθύνονται με δομή και προσκοιούν έπάνω σ' αυτούς. Τα περισσότερα τότε άπ' αυτά πέφτουν στην θάλασσα ή στην ξηρά νεκρά, άλλα σκοτωμένα από τού χτύπημα στα σίδερα και στα κρύσταλλα τού φάρου κ' άλλα τυφλωμένα από τού δυνατό φώς του.

Ένα πρωί, βρόθηκαν 5.000 πουλιά νεκρά γύρω από τόν φάρου τού Γαρβ-Νέτς. Στόν φάρου έπίση της Μπέλ-Πι βρόθηκαν κάποτε 4.000 μικεκάστες μουσοκοτωμένες.

-Νά σάς πώ τήν αλήθεια, τού άπάντησε ο διάβολος, καθώς σηκάθηκε άπ' τήν χαρέκλα τού στενοχωρηθήρα πού είδα δτι έχετε περισσότερο ταλέντο, άπ' όσα φανταζόμουν. Σάς έδωσα όμως τού λόγου μου και θά τόν κρατήσω. Τό βρολι είνε δικό σας. Όριστε κ' αυτό τού χρυσάφι, για τή πρώτα βήματα σας. Άφου θά έρθουν έδώ πέρα ένας ράφτης με τού καλύτερο αυλικό ένδμια κ' ο καλύτερος κορφάς της Βιέννης και μεθάμω θα πάτε να παίξετε στη συναυλία πού διοργάνωσε με τούση μεγαλοπρέπεια ο ίδιος ο άρχιόυξ. Καί τώρα, λάβετε τόν κόπο να ύπογράψετε σ' αυτό έδώ τού μέρους, έδώ, μάλιστα, φώρα! Έύχμισισού και καλή άντάμωσι, νεαρέ μου.

-Πότε; ρώτησε με πονηρία ο Βενετσιάνος. -Ά! αυτό δέν τού ξέρω, τού άπάντησε ξηρά ο διάβολος. Ός τήν ήμέρα πού βρίζε τού συμβόλαιό μας! Τά σέθη μου, μαέστρο.

Ο διάβολος λοιπόν δέν εχε πεί ψήμιατα στον μουσικό. Όλα ήλθαν όπως τά εχε προβλέψει. Στη συναυλία τού διαδόχου, ο Παγκανίνι ήμίωσε όλο τόν κόσμο. Άπ' τήν ήμέρα εκείνη, τού άστρου τού άρχιου με μεσουρανή. Έγινε έκατομμυριοχός, ένδοξος, με δέν έγινε ετιχτισμένος. Τά πιο άκόρεστα πάθη, ή πιο τρελλές φιλοδοξίες, τού πιο άσπονδο μίσους, τυφλώνοντας διαρκώς τήν ψυχή του. Δέν πίστευε σε κανέναν κ' όταν ή γυναίκα τού Πρωθυπουργού πήγε και τόν παρακάλεσε να παίξη στο σαλόνι της, άφύπνιστας δυό φούχτες χρυσάφι έπάνω στο τραπέζι του, ο Παγκανίνι της πέταξε τρία κρούτσου και τής ελετε:

-Δώστε τα αυτά στο σύγγό σας. Μού τά εχε πετάξει μιά φορα, για να πάνω να παίξω. Καί τώρα, σάς παρακαλώ, άποσυρθήτε, γιατί εμαι κουρασμένος...

Τέλος, όταν έληξε ή όιορία τού συμβολαίου του και παρουσιάστηκε μετροστά τού ο συμβολαιογράφος με τή γροίφα ρεντιγκόττα, ο Παγκανίνι τόν δέχτηκε άτάραχος.

-Κύριε, εμαι έτοιμος, τού ελετε. Όφειλω όμως να σάς όμολογήσω, δτι δέν έχωρηκα στην ζωή μου.

-Κι' εγώ σάς έξομολογούμαι, τού άπάντησε άναστενάζοντας ο συμβολαιογράφος, δτι δέν εχα κανένα κέρδος από σας. Ρίξτε μιά ματιά στον κατάλογο τών συμβολαίων μου. Τ' όνομά σας δέν ύπαρχει πεί! Είνε ουσιασμένο. Κάποιος τού έχει διαγράψει. Κάποιος πού δέν τοιμίам να προσφέρουμε τ' όνομά του! Νά και τού συμβόλαιου. Μπορείτε να τού κάψετε.

-Τί πρέπει λοιπόν να κάνω τώρα, τόν ρώτησε ο Παγκανίνι άτελιπόμενος, κáιγοντας τού φύλλο τού συμβολαίου στην φίλογα ενός κερσού.

-Τίποτε, φίλε μου, τού άπάντησε ο συμβολαιογράφος με τή γροίφα ρεντιγκόττα. Δέν μού χρωστάτε τίποτε, γιατί δέν έχασα ούτε ένα άπ' τού κονοστά σας. Πηράθηκαν με τήν τέχνη σας. Ούτε κ' έσεις όμως χρωστάτε τίποτε σ' Έκείνον πού δέν τοιμίам να προσφέρουμε τ' όνομά του, γιατί μόνος του σάς έδωσε τού μεγάλο ταλέντο σας... Χαίρετε, λοιπόν!...

Ο μεγάλος Παγκανίνι, τού άλλο πρωί, βρόθηκε νεκρός στην κάμαρά του. Ή ρωτίδες τού μετώπου ήσαν σκληρές και ύπερψηφνες, όπως ήσαν σ' δλη του τή ζωή. Στά χέρια του όπισσό, εχε ένα μακρύο χαμόγελο. Όσο για τού περίφημο βρολι του, εχε γίνει άφαντο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΥΠΡΙΝ

ΜΙΚΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΠΙΝΕΥΚΕ ΣΤΗ ΔΙΜΝΗ

Ο Ντιντερώ με τόν Ρουσοά περιπατούσαν κάποτε στο Μομονφανσύ, κατά μήκος μιας μικρής λίμνης.

-Τού μέρος αυτό είνε τρομερά παράξενο και τού τούτο έξαιρετικά ύποβλητικό, ελετε σε κάποια στιγμή ο Ρουσοά.

-Πού βρίσκεσαι τήν παραξενιά του και τήν ύποβλητικότητά του; τού ρώτησε ο Ντιντερώ.

-Δέν ξέρω, αλλά... τι να σου πώ! Κίλιες φορές κ' έσορωξο ο περασμός να πέσω και να θεματίσω τή ζωή μου μέσα σ' αυτή τή λίμνη. Νά, γιατί βρόικω ύποβλητικό τού μέρους, άποκαίθηκε ο Ρουσοά.

Ο φίλος του τόν κίτταξε τότε με ύφος ειρωνικό και πεζότατο.

-Και γιατί δέν τού έκαμες; τού άπάντησε άτάραχα.

Ο Ρουσοά έκκληρητος για τήν άδιαφορία, με τήν όποία τού ελετε

ο Ντιντερώ αυτά τού λόγια, στάθηκε για λίγο σιωπηλός και τέλος ελετε: -Έέρεις... Έβαλα τού χέρι μου στο νερό και τού βροφα πούλ κρού!

